

Slagelse Kommunes Bæredygtighedsstrategi

Indledning

Klima, natur og ressourcer er under pres = en dynamisk og handlingsorienteret strategi

Inden for de seneste år er klima, bæredygtig udvikling og biodiversitet i højere grad kommet på den nationale, politiske dagsorden. Der bliver lavet ny lovgivning på områderne og der kommer nationale handlingsplaner. I 2020 vil der komme nye handlingsplaner for klimaområdet, ligesom der kommer en natur- og biodiversitetspakke. Der ligger en national strategi for cirkulær økonomi, som forventes fornyet ift. klimaloven 2019. Det har betydning for vores bæredygtighedsstrategi. Når de nye handlingsplaner og puljer præsenteres, skal Slagelse Kommune være klar til at omstille sig til de nye krav og muligheder.

Vi har udvalgt tre temaer, der de kommende år vil udgøre fundamentet for bæredygtig udvikling i Slagelse Kommune:

Klima Biodiversitet Ressourceforbrug og cirkulær økonomi

Vi ønsker, at strategien bliver en tydelig ramme for hele organisationen og ansporer til tværfagligt samarbejde. Strategien skal sikre, at vi tænker i helheder og skaber merværdi, når vi udvikler nye løsninger til gavn for den bæredygtige udvikling.

Vi har i strategien udpeget handlinger, som vi kan sætte i gang og arbejde med, så snart strategien er vedtaget. De handlinger udstikker en retning for de næste to år, mens de tre temaer: klima, biodiversitet og ressourcer og cirkulær økonomi vil være langsigtede fokusområder, der rækker ud over strategiens levetid.

Vi arbejder dynamisk med bæredygtig udvikling og tilpasser indsatserne i takt med, at der kommer nye muligheder eller initiativer. Vi holder fokus på løbende at arbejde med de projekter, der bedst understøtter bæredygtig udvikling og skaber værdi for Slagelse Kommune.

Selvom de tre temaer: Klima, Biodiversitet og Ressourceforbrug og cirkulær økonomi er delt op i strategien, er der et samspil mellem de tre. De er indbyrdes forbundne og nogle handlinger trækker på flere temaer, så en handling kan gavne både klima og natur og nedbringe ressourceforbruget.

Vi bygger oven på vores erfaringer

Slagelse Kommune har igennem mange år arbejdet med bæredygtig udvikling. Igennem kommunens arbejde med blandt andet klimaplan, indkøbspolitik og biodiversitet i naturområderne er der hentet resultater på fx lokale indkøb, affaldssortering, energiforbedringer i de kommunale bygninger og beskyttelse og forbedring af de beskyttede naturtyper.

Slagelse Kommunes bæredygtighedsstrategi bygger både videre på eksisterende indsatser og sætter ind på nogle områder, hvor vi ikke før har haft en fokuseret indsats. Her er der store potentialer for at hente resultater.

Vi sætter med bæredygtighedsstrategien gang i handlinger, der bygger ovenpå eller supplerer kommunens eksisterende indsatser. Vi ændrer vores tilgange og gør tingene på nye måder.

Hvordan vil vi arbejde med strategien? Partnerskaber og lokalt engagement viser vejen

Bæredygtighedsstrategien adresserer tre globale kerneudfordringer, der kræver store forandringer. Det er vigtigt, at vi som kommune går foran og tager ansvar på de områder, hvor vi har direkte

indflydelse og handlemuligheder.

Udover det, Slagelse Kommune kan gøre som myndighed, virksomhed og selskabsejer, vil vi gerne løfte udfordringerne i samspil med andre. Mange af de forandringer kræver partnerskaber, fællesskaber og lokalt engagement for at vi kan nå i mål.

Derfor ønsker vi at invitere ind til samarbejder – både på tværs af kommunegrænser og med vores borgere, virksomheder, foreninger og institutioner. Vi vil inspirere, inspireres og indgå i fællesskaber for at fremme en bæredygtig udvikling.

Bæredygtighedsstrategien og FN's verdensmål

Der er i budgetaftalen 2019 sat fokus på FN's 17 verdensmål. I bæredygtighedsstrategien følger vi op på de udvalgte verdensmål, der blev besluttet i budgetaftalen.

Bæredygtighedsstrategiens handlinger har fokus på at skabe merværdi og at opfylde flere formål på én gang. Den samme tankegang er grundlæggende for FN's 17 verdensmål.

Bæredygtighedsstrategien handler om flere verdensmål end de mål, der umiddelbart er knyttet til klima, miljø, natur og ressourceforbrug.

Bæredygtighedsstrategien er ikke en udtømmende strategi for Slagelse Kommunes arbejde med FN's verdensmål. Der arbejdes sideløbende med FN's verdensmål mere overordnet i organisationen.

Kobling til andre strategier og områder

Bæredygtighedsstrategien har tråde til flere andre strategier og fagområder. Flere handlinger berører forskellige fagområder og enheder i kommunen.

Ligesom udviklingsstrategiens og bæredygtighedsstrategiens handlinger forholder sig til hinanden og understøtter hinanden, forholder begge sig også til kommunens arbejde med FN's verdensmål. Dette vil forløbe parallelt med de to strategiers udmøntning.

Bæredygtighedsstrategien har fokus på klimaforebyggelse, mens klimatilpasning behandles i kommunens klimatilpasningsplan og også er i fokus i budgetaftalen 2019-2022, som beskrives i denne strategi.

Bæredygtighedsstrategiens målsætninger og opfølgning

Bæredygtighedsstrategien skal ikke alene være en strategisk ramme, men også være konkret og operationel. Den indeholder mange konkrete handlinger; vi har beskrevet, hvornår handlingerne skal iværksættes, over hvor lang tid de skal forløbe, og hvad vi forventer som effekt.

Vi vil følge op på strategien, gøre løbende status og vurdere effekten af handlingerne. Vi ønsker også at orientere Byrådet om fremdriften i arbejdet med strategien og vi vil involvere rådet i evalueringsarbejdet. Arbejdet med opfølgning på strategien er også blevet til en handling, sidst i dokumentet.

Hvordan er strategien blevet til

Strategien er blevet til i samspil med en række væsentlige interessenter. Der har været dialoger med mange internt i organisationen, især med centeret for Kommunale Ejendomme, Miljø, Plan og Teknik og Økonomiecenteret, men næsten alle centre har bidraget til strategien på forskellig vis. Ligeledes har mange eksterne interessenter bidraget med konkrete input og kvalificering af strategien og forslag til nye samarbejder, blandt andre SK Forsyning, AffaldPlus, Slagelse Erhvervscenter, boligselskaber, Naturforum og 17.4 udvalget for bæredygtig udvikling og grøn omstilling. Miljø, Plan og Landdistriktsudvalget og Erhvervs- og Teknikudvalget har været involveret undervejs i processen for at kvalificere og afstemme forventninger i forhold til indhold, ambitionsniveau og prioriteringer.

Tema

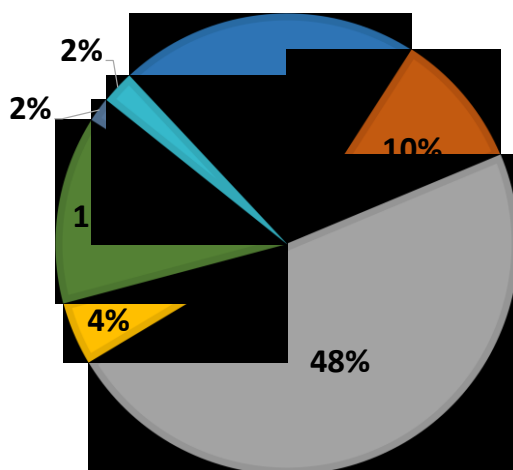
Klima

FN's Klimapanel's internationale rapport fra 2018 siger, at der skal ske store ændringer i hvordan vi indretter vores samfund, hvis vi skal holde temperaturstigningen globalt på max 1,5 grader. For at løse udfordringerne tages der initiativer nationalt – og Slagelse Kommune vil gøre sit for at tage ansvar lokalt. Vi sætter gang i konkrete tiltag og støtter op om regeringens klimamål om en reduktion af drivhusgasudledningen med 70 % frem mod 2030.

Når vi taler om klima i bæredygtighedsstrategien er fokus på at forebygge frem for at tilpasse, og vi stiller handlinger op, der skal nedbringe drivhusgasudledningen fra kommunens egen drift og fra aktivitet indenfor kommunens geografiske afgrænsning.

På landsplan står transporten for lidt over 40 % af den samlede drivhusgasudledning, mens landbrugssektoren tegner sig for omkring en fjerdedel. Det samme billede tegner sig i Slagelse Kommune, der er en kommune med en stor andel landbrug og klimabelastning fra pendlertrafik på motorvejen, privatbilisme og færgedrift.

CO2 UDLEDNING FRA SLAGELSE KOMMUNE 2015

- Elforbrug
- Varmeforbrug
- Transport
- Ikke vejgående transport
- Landbrug
- Affald og spildevang
- Kemiske processer

Bæredygtighedsstrategiens indsatsområder tager fat på udfordringerne ved bl.a. at omstille til grøn transport, finde alternativer til at tage bilen, planlægge for et CO₂-neutralt energisystem, fremme energiforbedringer i private boliger og indgå i dialog og samarbejde med landbruget.

Slagelse Kommune har i mange år arbejdet med energisektoren, både i egen drift, energirenoveringer og via formidling til borgerne i samarbejde med SK Forsyning A/S. SK Forsyning har udbygget vindmøllestrøm og fjernvarme, hvilket allerede har reduceret CO₂-udledningen i kommunen med 26 % i forhold til 2009-niveau.

På transportområdet er der i kommunen fokus på at nytænke den kollektive transport i landområderne. I bæredygtighedsstrategien bygger vi videre på de erfaringer og tager hul på at arbejde målrettet med sektorerne landbrug og transport.

Der blev i 2019 vedtaget en klimalov og i foråret 2020 følger en klimahandlingsplan fra regeringen med indsatser for bl.a. transport-, landbrugs- og energisektoren. Der er i finansloven bl.a. afsat midler til en grøn omstilling af bustransport og cykelprojekter. De nationale indsatser og kommende handlingsplaner kommer til at forme, hvordan Slagelse Kommune kan blive en medspiller for både transport- og landbrugssektoren.

Dette arbejde ønsker vi at gå i gang med, gerne i samarbejde med andre aktører, kommuner, virksomheder, Slagelse Erhvervscenter, forsyningsselskaberne og alle andre der ønsker at arbejde sammen om den grønne omstilling.

Tværgående indsatsområde

Tværgående handlinger og mål

Handling 1: Klimamål for 2030 og handlingsplan

Vi vil lægge os op ad regeringens klimamål om at reducere CO₂-udledningen med mindst 70 % frem til 2030. Slagelse Kommune vil i 2020 ansøge (Realdania) om at deltage i DK2020, som bl.a. vha. baseline og arbejdsredskaber hjælper danske kommuner med at udarbejde klimaplaner, som lever op til målene i Paris-aftalen. På den måde sætter vi os et fornyet CO₂-reduktionsmål, som skal gælde for kommunens geografiske område frem til 2030. Vi udarbejder en klimaplan til at nå dette mål, som anviser, hvordan vi når målet. Arbejdet vil naturligt gå i tråd med regeringens fremlæggelse af den nationale klimahandleplan i 2020, som vi skal tage afsæt i.

Vi har i perioden fra 2009 til 2020 været del af i Den Europæiske Borgmesterpagt fra 2009, som har omhandlet reduktion af drivhusgasemission og klimatilpasning og har forpligtet kommunen til at leve op til Paris-aftalen fra 2015 om at holde den globale temperaturstigning under 2 grader.

Handling 2: Energispare- og klimamål for kommunens egen organisation

I 2020 vil vi lave en statusopgørelse over energiforbruget og CO₂-udledningen fra kommunens egen drift. Med det som udgangspunkt vil vi i 2020 definere et mål for energi- og CO₂-reduktionen frem til 2025. Derefter vil vi lave en plan for, hvordan vi opnår dette mål gennem energiforbedringer i de kommunale bygninger; herunder belysning, varmesystemer, klimaskærmforbedringer og etablering af solceller.

På byrådsmødet i november 2019 blev det besluttet, at der i forbindelse med budgetdrøftelser for 2021-2024 skal tages stilling til, om Slagelse Kommune skal blive Klimakommune og Klimakommune Plus+. Klimakommune indebærer, at vi reducerer CO₂-udledningen fra egen drift med 2 % årligt i minimum 5 år.

Vi ønsker også at indgå i demonstrations- og udviklingsprojekter.

Handling 3: Kampagne for Slagelse Kommunes medarbejdere

En kampagne skal formidle organisationens klima- og miljømål og inspirere kommunens ca. 7.000 ansatte til handling. Informationsmaterialet indarbejdes også i introduktionsforløb for nye medarbejdere.

Handling 4: Klima i planlægningen

Vi vil definere emner, som skal indgå i kommuneplanen, så vi på den måde fremmer de klima - rigtige beslutninger om vores arealanvendelse og anlæg. F.eks. vil vi fremme den "bløde" infrastruktur, sikre pladser til elbiler og beskytte lavbundsarealer.

Vi vil undersøge, hvordan lokalplanlægning, som supplement til bygningsreglementet, kan understøtte en bæredygtig udvikling, der rækker ud over etablering af LAR-løsninger. Hvordan kan materialevalg eksempelvis gøre en forskel på CO₂-aftrykket samtidig med, at det fremhæver en flot arkitektur?

Vi vil være strategiske om fortætning og det at bygge højere, der hvor det er hensigtsmæssigt. Vi vil overveje, hvordan vi eksempelvis ved udpegning af bilfrie og grønne zoner, kan fremme en dagsorden, som flere ønsker at tage del i.

Handlinger	Tids- periode	Sparet CO ₂ e (tons)	Ressourcer (mio. kr.)
1. Klimamål for 2030 og handlingsplan	2021		0,85
2. Energispare- og klimamål for kommunens egen organisation	2021-2025		0-11,9 årligt
3. Kampagne for Slagelse Kommunes medarbejdere	2020-2021		0,05
4. Klima i planlægningen	2021-2023		0

Indsatsområde Energi

CO₂-neutral energiforsyning i 2030

Handling 1: Udvikling af fremtidens energisystem - en samlet strategisk energiplan

Vi vil i samarbejde med energi- og forsyningsselskaberne udarbejde en fælles plan for fremtidens energisystem i Slagelse Kommune. Den fælles energiplan vil forfølge visionen om et CO₂-neutralt energisystem.

Blandt emnerne vil være: Reduktion af CO₂-emmission bl.a. gennem mindskelse af energiforbruget og udbredelse af lavtemperatur-fjernvarme; Etablering af endnu flere VE-anlæg i kombination med udfasning af traditionel naturgas og overgang til VE-gasser i muligt omfang; Elektrificering af transportsektoren.

Planen skal beskrive, hvordan utidssvarende energianlæg afvikles, og hvordan nye bæredygtige anlæg etableres.

Handling 2: Energitjek Slagelse 2.0 - Energibesparelser i boliger og øvrige bygninger

Energitjek Slagelse har siden 2014 fungeret i et samarbejde mellem Slagelse Kommune og SK Forsyning. I sin nuværende form har ordningen omfattet energivejledning og gratis, uvildige energitjek af private boliger.

Vi vil videreføre og udvikle Energitjek-ordningen så den - udover private boliger - også omfatter alle andre typer bygninger. Der er fortsat et endog meget stort potentiale for energibesparelser - særligt i den ældre bygningsmasse. Vi skal sætte ind med en relancering og massiv markedsføring af ordningen.

Handling 3: Kampagne til borgere

I Slagelse Kommune vil vi løbende - minimum én gang årligt - gennemføre arrangementer, som formidler viden til interesserede borgere og erhvervsdrivende. Dette bl.a. i form af f.eks. et informationsarrangement om varmepumper og andre energioptimerende løsninger.

Handlinger	Tidsperiode	Sparet CO ₂ e (tons)	Ressourcer (mio. kr.)
1. Udvikling af fremtidens energisystem - en samlet strategisk energiplan	2020-2021		0,5
2. Energitjek Slagelse 2.0 - Energibesparelser i bygninger	2021-2023		0,6 årligt
3. Kampagne til borgere	2020-2023		0,1

Indsatsområde

Transport

Vi vil nedbringe CO₂-udledning fra transporten i Slagelse Kommune: Strøm på biler og cykler, bedre kollektiv transport og mere samkørsel

Handling 1: Udfasning af benzin og diesel i kommunens bilpark

Vi vil omstille en del af Slagelse Kommunes egen bilpark til elbiler. Det skal vi både i kraft af det næste større udbud af biler til kommunens kørsel, og vi skal gøre det i de løbende indkøb og udskiftninger.

El- og/eller hybridbiler skal være det foretrukne valg, hver gang vi indkøber et ny kommunalt køretøj og når kørselsbehovet samtidigt egner sig til denne omstilling. Vi opretter en pulje til medfinansiering ved køb af el- og/eller hybridbiler.

Det næste større udbud af biler skal ske i 2024, hvor ca. 140 biler skal indkøbes eller leases. Vi vurderer, at en tredjedel af disse vil kunne erstattes med elbiler - eller drevet af en anden alternativ og grøn energiform.

For at vide, hvor de mest egnede steder er for omstillingen, skal vi kortlægge kommunens kørselsbehov og bilpark. I 2020 skal vi samle og koble kommunale data om det daglige kørselsbehov, antal biler og ejere af biler. Ligesom vi skal indhente erfaringer fra andre kommuner ift. organisering, finansiering og trinvis omstilling.

Handling 2: Flere ladestander til elbiler

Vi vil udbygge el-lade-infrastrukturen i Slagelse Kommune, da en velfungerende lade-infrastruktur er en forudsætning for omstilling af benzin- og dieselbiler til elbiler. I tillæg til kortlægning og analyser fra handling 1 undersøger og beskriver vi i denne handling forskellige finansierings- og brugsmønstre til en udbygget el-lade-infrastruktur. På den baggrund udarbejder vi en implementeringsplan i 2020. I undersøgelseerne skal indgå en potentiel markedsmodning/ udvikling hen i mod el-tankstationer.

Til denne handling vurderer vi, at der er mulighed for at opnå medfinansiering via EU-støtte.

Handling 3: Eldreven færgetrafik

Vi vil omstille færgedriften i Slagelse Kommune til at være eldrevne. Færgerne og driften af dem er hjemtaget i kommunen. De dieseldrevne færger står for et endog meget stort CO₂-aftryk.

Handlingen er langsigtet, da det næste indkøb af færger forventes omkring 2030. På det tidspunkt vil teknologien være modnet betydeligt. For at nå i mål med erstatte de gamle færger med el-færger ved næste indkøb af færger, skal vi allerede nu arbejde på at skabe alliancer, som muliggør et større, fremtidigt OPP. Vi forventer også, at der er gode muligheder for medfinansiering via større puljer og fonde.

Handling 4: Bæredygtig kollektiv transport

Vi vil omstille Slagelse Kommunes mest "travle" buslinjer, så de fremover betjenes af el-busser i stedet for diesel- eller benzindrevne busser. I 2020 beslutter vi, om vi gennemfører dette i forbindelse med et aktuelt udbud af de vigtigste buslinjer.

Vi udmønter budgetaftalens vedtagelse: "En reorganisering af den kollektive transport skal sikre en mere effektiv drift og en bedre service for brugerne. Samtidigt skal miljøbelastningen reduceres og trængsel på vejene nedbringes". Det gør vi i kraft af det EU-medfinansierede projekt "Mobilitet på tværs", hvor vi udvikler og afprøver alternative og grønne transportløsninger fra landet og landsbyerne til nærmeste kollektive buslinje. Vi samler data og gennemfører analyser om buslinjennettet, mobilitet og trafik. På den baggrund beskriver vi fremtidsscenerier og tilhørende finansierings- og samarbejdsmodeller. Det gør vi i synergi med Slagelse Kommunes Trafikprojekt 2020.

Handling 5: Fremme samkørsel på arbejdspladserne

Vi vil fremme den organiserede samkørsel i kommunen, herunder som supplement til den kollektive transport og alternativ til den individuelle bilkørsel. Vi har allerede planlagt at lancere samkørselsappen NaboGo som tilbud til borgerne.

I tillæg vil vi gennemføre en kampagne om organiseret samkørsel rettet mod arbejdspladserne i kommunen. Det vil vi gøre i samarbejde med platform-udbydere.

Handling 6: Test en elcykel – drop bil nummer to

Vi vil tilbyde elcykler på prøve til borgerne i Slagelse Kommune. Andre kommuner har haft gode erfaringer med, at en elcykel i mange familier kan erstatte bil nummer to, hvilket både vil gavne miljøet, sundheden og velværet. Med tiltaget kan borgerne teste den lånte elcykel i tre måneder, hvilket vil lette beslutningen om at investere i egen elcykel. Vi tilbyder ordningen i foreløbigt to år.

Handlinger	Tidsperiode	Sparet CO ₂ e (tons per år)	Ressourcer (mio. kr.)
1. Udfasning af benzin- og diesel i kommunens bilpark	2020-2024		4
2. Flere ladestandere til elbiler	2020-2024		1,7
3. Eldreven færgetrafik	2021 etablere samarbejder 2030 indgå i større udbud	1500	Usikkert
4. Bæredygtig kollektiv transport	Fondsprojekt 2020-2022 Elbusdrift medio 2021-2030	1500	Projekt 0,22 Elbusdrift 1,4 årligt
5. Fremme samkørsel på arbejdspladserne	2020-2021		0,05

6. Test en elcykel – drop bil nummer to	2020-2022		0,2
---	-----------	--	-----

Indsatsområde

Landbrug

Handling 1: Lavbundsjord og lavbundsarealer

Vi vil indgå i projekter, hvor lavbundsjord og lavbundsarealer lægges om til ekstensiv drift samtidig med, at vandstanden hæves. Herved vil der over årene bindes CO₂ i jorden. Omlægningen vil endvidere medføre, at der sker en reduktion i udledningen af kvælstof. Når driften af landbrugsjorderne ekstensiveres fremmes også naturens kvalitet. Multifunktionel jordfordeling kan komme på tale til gavn for arrondering af landbrugsejendomme samt andre hensyn.

Handling 2: Grundvands-, klima- og naturinteresser forbindes

Vi vil tænke klimainteresser og naturforbedring ind i de dialoger, der skal tages med lodsejerne i forbindelse indsatsen for at beskytte grundvandet i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og indsatsområder. Når der indføres sprøjtefri zoner omkring drikkevandsboringerne og eventuelt i prioriterede indsatsområder vil vi undersøge mulighederne for, at områderne kan ekstensives med etablering af græsningsområder. Målet er, at vi udover grundvandsbeskyttelse samtidig får skabt bedre betingelser for flora og fauna, bundet kulstof i jorden og mindsket udvaskning af kvælstof fra arealerne. Vi vil derfor gå tværfagligt til værks i grundvandsindsatserne.

Handling 3: Dialogtilsyn om bæredygtighed

Vi vil lave prøvehandling med dialogtilsyn om bæredygtighed på husdyrbrug og gartnerier. Dialogtilsynet kan omhandle emner som fx energi i bygninger, afgang af gylle og recirkulering af ressourcer. Udbyttet for landbrugene er at øge opmærksomheden på, hvilke områder af bedriften, der kan optimeres og ressourceudnyttelsen forbedres. For Slagelse Kommune er formålet at afklare, hvordan kommunen kan være den bedste medspiller og hjælpe erhvervet med at opnå sin vision om klimaneutralitet i 2050.

Handling 4: Energigennemgange i miljøgodkendelser

Vi vil i miljøgodkendelser til IE-husdyrbrug stille vilkår om, at der skal foretages en energigennemgang af husdyrbruget hvert 10. år af en uafhængig energirådgiver. Energigennemgangene kan både føre til besparelser for den enkelte landmand og mindske CO₂-udledningen fra aktiviteterne på bedriften.

Handlinger	Tidsperiode	Sparet CO ₂ e (tons)	Ressourcer (mio. kr.)
1. Lavbundsjord og lavbundsarealer	2020-2024		Usikkert
2. Grundvands-, klima- og naturinteresser forbindes	2021-2024		2
3. Dialogtilsyn om bæredygtighed	2021-2023		0,15
4. Energigennemgange i miljøgodkendelser	2020-2024		0

Tema

Biodiversitet

Begrundelse:

Op mod 1 million arter er truet af udryddelse på verdensplan og aldrig før er det gået så hurtigt med at udrydde planter- og dyrearter på Jorden. Det er konklusionen fra den sidste FN-rapport om biodiversitetens tilstand globalt.

Ved biodiversitet forstås mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biologisk mangfoldighed omfatter såvel variationen inden for og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer.

Biodiversitetskrisen er et udtryk for, at mangfoldigheden af vilde naturligt hjemhørende arter af planter og dyr er stærkt på retur på såvel globalt som nationalt plan.

I Danmark er omkring 2000 arter truede og 95 % af vores naturtyper er i ugunstig bevaringsstatus. Danmarks sidste rapportering til EU om, hvordan det går med de EU-beskyttede naturtyper og arter viser, at der ikke har været nogen fremgang siden 2013, og at den danske natur er i krise.

Det vil vi i Slagelse Kommune gøre vores til at lave om på. Derfor ser vi på, hvordan vi kan sætte kommunens egne arealer i spil og med det udgangspunkt inspirere andre til at give mere plads til naturen og øge biodiversiteten.

Regeringen har i 2019 igangsat arbejdet for at lave en natur- og biodiversitetspakke, som svar på den nuværende naturkrise. Der er et ønske om mere urørt skov, flere sammenhængende naturarealer og mere vild natur. Ved at sætte gang i en intensiveret indsats for biodiversitet gør Slagelse Kommune klar til at gribe bolden, når regeringen sætter initiativer i gang for at hjælpe den pressede danske natur.

Vi gør allerede meget for de truede arter i Slagelse Kommune, og initiativerne i bæredygtighedsstrategien skal supplere den generelle indsats og gøre hele Slagelse Kommunes indsats for biodiversiteten tydelig.

Indsatsen for biodiversitet i bæredygtighedsstrategien har til formål at skabe bedre betingelser for vilde planter og dyr, som er trængte i skovene, det åbne land, i bymiljøerne og langs vejene. Dvs. arter som er i tilbagegang, ualmindelige eller sjældne som følge af forringede eller manglende vokse- og levesteder.

Indsatsen for biodiversitet skal først og fremmest opnås ved naturlig indvandring af dyre- og plantearter og naturlig udvikling af områderne (succession). Den naturlige succession skal fremmes på arealer, hvor der er potentiale for, at der med en ændret vedligeholdelse kan udvikles en naturligt tilknyttet flora og fauna.

Indsatsen har følgende bærende principper:

- Flere leve- og voksesteder
- Større sammenhæng
- Naturlig succession
- Naturvenlig pleje og drift
- Færre næringsstoffer og bekæmpelsesmidler
- Flere vådområder
- Mere dødt ved (træmasse).

I handlingerne vil vi samarbejde med både grønne organisationer, landbrugsorganisationer, erhverv, institutioner og borgere.

Tværgående indsats

Tværgående handling: Formidling og inspiration

Vi vil formidle Slagelse Kommunes indsats for biodiversiteten og inspirere borgere og virksomheder til hvad de selv kan gøre. Slagelse Kommune tager ansvar for biodiversitetskrisen og inspirerer andre til at gøre det samme. Vi vil synliggøre det eksisterende arbejde for biodiversiteten og de nye tiltag ved at skabe en sammenhængende formidling.

Formidlingen af tiltagene for øget biodiversitet er vigtig, da ændringerne vil være synlige for mange borgere, og erfaringer viser, at der er stor opmærksomhed på ændringer i driften af de grønne områder.

Det skal være tydeligt, hvorfor og hvad kommunen gør for at give naturen mere plads – og hvad borgeren, landmanden, virksomheden eller institutionen selv kan gøre for at give naturen mere plads på deres arealer.

Vi vil bl.a. lave en kampagne med inspiration til haveejere, have dialogmøder med lokalrådene og informationsmøder de steder, hvor vi ændrer driften.

Handling	Tidsperiode	Omlagt areal (km ²)	Ressourcer (mio. kr.)
1. Tværgående: Formidling og inspiration	2021-2023		0,2

Indsatsområde

Mere natur i egen drift

Vi vil give mere plads til naturen i vores drift og pleje af egne, kommunale arealer

Handling 1: Mere natur i vejkanterne

Vi vil udpege vejkanter, hvor vi indfører driftsformer, der forbedrer naturværdierne og biodiversiteten. I budgetaftalen 2020 er der afsat midler til biodiversitet i vejkanter. Vejkanternes vælges ud efter en grovsortering, hvor vejkanter, der er smalle, har svære oversigtsforhold eller ligger nær frøgræsmarker sorteres fra. Der skal laves en biologisk registrering af de tilbageværende strækninger. Det gøres for at sikre, at indsatsen med ændret drift målrettes og gør en forskel for biodiversiteten.

I 2020 startes projektet op på en række forsøgsstrækninger. Når vi har fået erfaring med forskellige plejetechnikker, arbejdes der hen imod en differentieret slåningsstrategi for kommunens veje.

Vejkanterne har potentiale for at gøre en stor forskel for at hjælpe de pressede arter og en blomstrende vejkant har også stor oplevelsesværdi. Strækningerne kan fungere som vigtige korridorer, hvor planter og insekter kan sprede sig fra naturområde til naturområde.

Handling 2: Mere plads til naturen i byernes parker og grønne områder

Vi vil give naturen en større rolle i byerne til gavn for biodiversiteten og borgernes oplevelser.

I bymiljøet kan man bruge forskellige værktøjer til at øge biodiversiteten, bl.a. lave naturlige vådområder, insekthoteller og bruge hjemmehørende frø og planter de steder, hvor der ikke er noget oprindeligt natur at bygge på. Det kommer til at ændre udtrykket fra velfriserede græsplæner til flere vilde områder.

Som handling vil vi første år afprøve forskellige naturgreb på grønne områder i byerne. Målet er at indføre mere bynatur ved ændret drift og gradvis ændring af anlæg hen imod flere hjemmehørende arter og beplantning, der tilbyder levesteder for planter og smådyr.

Flere levesteder i byerne giver plads til mere natur, og tilbyder mere varierede naturoplevelser i byerne. Byens parker og grønne arealer er oplagte formidlings- og inspirationslaboratorier, som indbyder til at undersøge naturen og opholde sig udendørs.

Handling 3: Mere natur i landsbyerne

Vi vil bringe mere vild natur ind i landsbyerne. Landsbyerne har potentiale for at rumme mere vild natur. En del af kommunens landsbyer har fællesarealer og gadekær, der i dag ofte består af græsarealer. Kommunen drifter arealerne efter dialog med landsbyerne – og i denne dialog vil kommunen fremadrettet arbejde for, at der laves tiltag, der skaber flere levesteder for insekter. Vi ønsker at samarbejde om rømmede grunde i landsbyerne, hvor grundejerne har fået støtte fra Slagelse Kommunes landsbyfornyelsespulje til at få revet et gammelt hus ned. De tomme grunde er en mulighed for at give plads til natur, fællesskab og aktivitet for landsbyen, inden noget nyt evt. skal bygges op.

I landzonen er der mulighed for at lave mere vild natur end i byområderne, og hvis arealerne har størrelse til det, kan der etableres græsning.

Handling 4: Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur og skov

Vi vil udvikle alle de kommunale skove, så vi sikre en mere naturrig skov. Det betyder, at vi vil udlægge arealer til urørt skov, hvor naturen kan udvikle sig på dens egne præmisser til gavn for biodiversiteten. Der vil på alle skovarealer være fokus på at øge mængden af dødt ved (både stående og liggende), ligesom vi vil se på muligheder for at skabe naturlige vådområder, lysåbne områder og udvikle skovbrynene. Vi vil skabe områder, hvor folks rekreative færden kan foregå og herved også skabe lommer, hvor natur og dyr kan have plads og ro. Der vil blive iværksat tiltag, som sikre de kulturspor/fredede kulturminde, der findes i skovene.

I 2020 udarbejdes en skovudviklingsplan, som bygger oven på en naturregistrering foretaget gennem 2019 i de kommunale skove. I skovudviklingsplanen vil der blive taget stilling til ambitionerne for skovrejsning på de kommunale arealer, og om de kommunale skove fortsat skal kunne bidrage med træ til fremtidens byggeri og energiproduktion.

Muligheder for at udpege nye arealer til skovrejsning og natur vil blive undersøgt. Vi ser på, om kommunen ligger inde med ubebyggede arealer, der er for små til bortforpagtning eller udstykninger til erhverv eller boliger. Der skal også ses på, om større arealer skal tages ud til natur og skovrejsning, bl.a. i forbindelse med en kommende pesticidpolitik, og når vi skal gennemføre indsatser for grundvandet i de boringsnære beskyttelsesområder og prioriterede indsatsområder.

Nye arealer til natur og skov vil både give flere levesteder og nye rekreative områder til kommunens borgere.

Handlinger	Tids- periode	Omlagt areal	Ressourcer (mio. kr.)
-------------------	--------------------------	-------------------------	----------------------------------

		(km ²)	
1. Mere natur i vejkanterne	2020-2023		0,1 i 2020 herefter usikkert
2. Mere plads til naturen i byernes parker og grønne områder	2020-2023		2,1*
3. Mere natur i landsbyerne	2021-2023		0*
4. Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur og skov	2020-2023		?

*Ressourcer til handling Mere natur i landsbyerne er indeholdt i ressourcer til handling Mere plads til naturen i byernes parker og grønne områder.

Indsatsområde

Mere natur i kommunens planlægning

Vi vil tænke naturen med fra start, når vi planlægger i kommunen

Handling 1: Naturen som et aktiv i lokalplanlægningen

Vi vil præcisere, hvordan natur kan tænkes ind i lokalplanlægningen. Vi vil gerne inspirere byherre til at tilgodese biodiversitet og naturen, når der bygges nyt.

Når vi laver lokalplaner, der arbejder med naturen som et aktiv, giver det os mulighed for at tænke langsigtet på eksempelvis spredningskorridorer. Plads til naturen rummer også plads til byens borgere og giver flere attraktive grønne fællesarealer og mulighed for at bevæge sig i grønne kiler.

Handling 2: Natur langs nye veje og cykelstianlæg

Vi vil tænke biodiversitet ind fra start, når vi anlægger nye veje og cykelstier, så vejkanterne i fremtiden planlægges så hensigtsmæssigt som muligt for mere biodiversitet.

Ved nyanlæg har vi god mulighed for at skabe bedre betingelser for den næringsfattige natur, som vi gerne vil give plads til i vejkanterne. Det vil give levesteder og mere attraktive vejkanter. De områder med råjord, som opstår ved nyanlæg, efterlades enten til naturlig succession, eller der udsås frø fra vilde planter efter følgende kriterier: Ved anlæg i landzonen vil naturlig succession være udgangspunktet, men udsåning af lokalt høstede frø kan være et alternativ. I byområderne kan udsåning af regionalt høstede frø være et alternativ.

Handlinger	Tidsperiode	Omlagt areal (km ²)	Ressourcer (mio. kr.)
1. Naturen som et aktiv i lokalplanlægningen	2020		0,05
2. Natur langs nye veje og cykelstianlæg	2021-2023		0

Indsatsområde

Naturen som gevinst for velfærdsområdet

Vi vil have flere borgere til at nyde godt af naturens ro og vildskab

Handling 1: Dialog med forvaltning og institutioner om ændring af de grønne arealer

Vi vil i samarbejde med institutioner og aktører fra områderne for velfærd og uddannelse give plads til natur og ro tæt på borgerne i kommunen. Brugerinvolvering er et centralt element i indsatsen. Når vi fx omdanner et tætklippet græsareal ved et plejehjem til et vildere grønt område, kan det give omgivelser, der inspirerer til både ro og aktivitet i naturen. Vildere naturområder skal fungere som læringsrum for børn og unge og understøtte pædagogiske tiltag. Naturens terapeutiske effekt kommer helt tæt på borgerne og skaber værdi, når brugerne af arealet selv er med til at forme, hvad det skal rumme.

En dialog med interessenter fra Center for Sundhed og Ældre, Handicap og Psykiatri, Arbejdsmarked og Integration og Børn og Unge har vist, at der generelt efterspørges flere grønne områder, der er vilde, tilbyder stilhed og ro samt mulighed for rekreativ udfoldelse tæt på institutionerne.

Der er aktuelt to konkrete projekter i støbeskeen:

Projekt 1: Der igangsættes en prøvehandling på Autisme Center Vestsjælland (ACV), hvor et bosted for 24 voksne indgår i et tværinstitutionelt samarbejde om at skabe synergieffekter mellem skoler, plejehjem og daginstitutioner i lokalområdet. Som led i prøvehandlingen og integrering af FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling udarbejdes en helhedsplan for de samlede udearealer blandt samarbejdspartnerne, der i overvejende grad består af åbne og vedligeholdelseskrævende græsarealer.

Med udgangspunkt i økologiske og helhedsorienterede designprincipper er målsætningen at øge den lokale biodiversitet samtidig med at nedbringe vedligeholdelsesomkostninger og styrke forudsætningerne for brugernes trivsel og udvikling. Derudover tilsigtes flere andre positive effekter af projektet, blandt andet klimatilpasning, CO₂-binding, delvis selvforsyning af nødder, frugter og bær, mv.

Projekt 2: Udvikling af Livshaven i Slots Bjergby

Formålet med Livshaven er at skabe Danmarks første krible-krable eksperimentarium, hvor natur, pædagogik, læring, leg og bevægelse mødes. Området vil skabe ideelle rammer for, at vi sammen lærer og oplever i naturen, samtidig med at Livshaven inviterer ind til nye og gamle fællesskaber i lokalsamfundet, for det lokale foreningsliv, for det lokale plejehjems beboere, eller for organisationer, som kan bidrage med aktiviteter i parken.

Vi vil med et krible-krable eksperimentarium skabe et kulturlandskab med "vild og nær" natur, som skal skabe pædagogiske og bæredygtige rammer og aktiviteter for læring om biodiversitet og inspirere til at lære at passe på vores nære natur. Vi vil styrke børns udvikling af undersøgelseskompetencer, så de på sigt udvikler sig til naturfagligt dannede og nysgerrige mennesker. Området vil understøtte Slagelse Kommunes tema i kommunens brobygningskanon mellem dagtilbud og skole.

Livshaven etableres på et 20.000 m² kommunalt ejet areal på den syd- og vestlige side af Livshuset.

Projektet udvikles i samarbejde med bl.a. skoler, dagtilbud, lokalsamfundet i Slots Bjergby og Center for pædagogik på Absalon. Vi forventer, at der skal søges ekstern medfinansiering til projektet fra puljer og fonde.

Handling	Tidsperiode	Omlagt areal (km ²)	Ressourcer (mio. kr.)
1. Dialog med forvaltning og institutioner om ændring af de grønne arealer, herunder - projekt på ACV - projekt Livshaven	2021-2023		1,5

Indsatsområde

Mere natur i det åbne land

Vi vil øge biodiversiteten i naturområderne i det åbne land

Handling 1: Mere natur i det åbne land

Vi vil løbende afsøge muligheder for at indgå frivillige aftaler med lodsejere om en indsats, der skal gavne biodiversiteten. Derved fremmer vi anlæggelse af vådområder, hegning til kreaturer, omlægning af nye arealer til natur, og forbedringer af vandløbenes fysiske forhold.

Indsatsen retter sig typisk mod arter som er truede, sjældne eller i tilbagegang. Der er fokus på at skabe sammenhæng mellem naturarealer med udgangspunkt i Grønt Danmarkskort.

Denne indsats for større biodiversitet skal ses som et supplement til den lovpligtige indsats, der varetages gennem Natura 2000-handleplanerne og vandområdeplanerne.

Størstedelen af de beskyttede vand- og naturområder i Slagelse Kommune ligger på private ejendomme i det åbne land. Her findes et rigt plante- og dyreliv i moser, ferske enge, strandenge, overdrev, søer og vandløb. Mange arter er dog i tilbagegang, fordi leve- og voksestederne er blevet færre eller forringede.

Handling	Tidsperiode	Omlagt areal (km ²)	Ressourcer (mio. kr.)
1. Mere natur i det åbne land	2021-2022		0,33

Tema

Ressourceforbrug og cirkulær økonomi

En stadig stigende velstand i verden betyder, at vi har et stort forbrug af naturressourcer. Det betyder også, at vi skal se med mere kritiske øjne på vores forbrug. Cirkulær økonomi handler om at gøre væksten bæredygtig.

Derfor er der hårdt brug for, at vi begynder at praktisere den cirkulære økonomi. Det vil sige den tankegang, hvor vi cirkulerer flest mulige materialer i samfundet frem for at tage nye fra jordens lager. Og hvor vi anvender bæredygtige råvarer eller fornybare ressourcer, der til stadighed kan dannes på ny i naturen.

Slagelse Kommune forvalter og sætter enorme ressourcer i omløb og har dermed et stort ansvar for og indflydelse på en ansvarlig styring og håndtering af disse. I Slagelse Kommune ønsker vi derfor at agere foregangseksempel for vores borgere og virksomheder, når vi er med til at omstille samfundet til mere resourceeffektivt, hvor mere bliver genanvendt eller genbrugt. Vi vil skabe rammerne for mere bæredygtige forbrugsmønstre hos brugerne, herunder ved at tilskynde til genbrug og reduktion af affald. På samme måde vil vi efterspørge effektive og bæredygtige produktionsmetoder og forsyningskæder hos industrier og virksomheder, som vi samarbejder med.

I kommunens budgetaftale 2019 er FN verdensmål 12 om ansvarligt forbrug og produktion nævnt som et særligt fokusområde. Det betyder at vi skal leve op til vores ansvar for bl.a. at forvalte naturressourcer på bæredygtig vis, at minimere madspild markant og at reducere affaldsgenereringen væsentlig gennem forebyggelse og genanvendelse.

I de fire udvalgte indsatsområder; indkøb, byggeri, fødevarer og affald og genanvendelse, spiller vi som kommune en afgørende rolle i den cirkulære omstilling og kan samtidig bygge ovenpå de erfaringer, som vi allerede har gjort os.

Slagelse Kommune køber årligt ind for 1,4 mia. kr., hvorfor det er af stor betydning, at vi efterlever en bæredygtig indkøbspraksis. Som kommune hører vi til kredsen af Danmarks største bygherrer og skal derfor være aktive i at nedbringe de 37 % af affaldet i Danmark, som er byggeaffald. 80 % af en bygnings klimaaftryk står materialerne for, og her arbejder vi også for at reducere klimabelastningen fra det kommunale byggeri.

I den kommunale forvaltning og især på velfærdsområdet tilberedes store mængder mad. Vi er allerede nået langt i prioriteringen af de økologiske fødevarer. Vi skal fastholde denne udvikling, lære også at prioritere de klimarigtige fødevarer, og vi skal gå foran i at nedbringe madspild. Som aktør i affaldshåndteringen har Slagelse Kommune mange gode effekter mellem hænderne. Vi er tæt på borgerne og vi kan facilitere samarbejder, også med private aktører. Med indsatser indenfor øget genbrug, reparation og deleøkonomi skal vi reducere CO₂-udledningen og skabe økonomisk værdi.

Indsatsområde

Bæredygtige indkøb

Vi vil være en ansvarlig indkøber, der handler bæredygtigt

Handling 1: Ny bæredygtig indkøbspolitik

Vi vil i 2020 revidere vores indkøbspolitik, så vi via vores udbud og indkøb nedbringer kommunens miljø- og klimabelastning. Hermed sætter vi barren for, hvor bæredygtigt vores forbrug er, da vi via indkøb kan præge leverandører af varer og tjenesteydelser i en mere bæredygtig retning. Ved nye indkøb skal vi have fokus på hele livscyklussen i produktet eller servicen. Det vil sige, at vi baserer vores indkøbsbeslutninger på betragtninger af de totale omkostninger, der er forbundet med produktet eller ydelsen frem for indkøbsprisen alene. Ligeledes vurderer vi så vidt muligt, produktets eller ydelsens miljøbelastning, set igennem hele livscyklus.

For kommunens decentrale indkøb, som bruger vores e-handelsplatform, beskrives vejledning som skal opfordre til bæredygtige indkøb.

Handling 2: Medlemskab af Partnerskab for Grønne Offentlige Indkøb

Vi vil forpligte os til at følge fælles-kommunale, grønne indkøbsmål. Det gør vi ved at være aktivt medlem af Partnerskab for Grønne Offentlige Indkøb (POGI) fra 2020. POGI er et fællesskab af kommuner, regioner og offentlige organisationer, der vil fremme bæredygtige løsninger og købe grønt ind. Som medlem er Slagelse Kommune med til at udvikle fælles grønne indkøbsmål, og forpligter sig samtidig til at følge disse.

Det betyder, at kommunens indkøb skal leve op til en række kriterier og anbefalinger til miljømærkning af produkter, herunder Svanemærket og EU-blomsten. Og at der stilles krav om totaløkonomiske beregninger, som tildelingskriterium, frem for den rene indkøbspris. POGI vil også være en god platform til at finde sammen i fælleskommunale grønne indkøb.

I 2020 udarbejder vi en handlingsplan, som beskriver, hvilke indkøbsmål vi skal have implementeret hvornår.

Handling 3: Udfasning af plastik-engangsemballage i Slagelse Kommune

Vi vil reducere plastaffald ved at undgå indkøb af engangsemballage i plast. Vi starter med en fuldstændig udfasning af engangsplastservice i de administrative kantiner og køkkener, og tager udgangspunkt i de engangsplastprodukter som forbydes, gennem EU's engangsplastdirektiv, pr. 1. januar 2021. Vi vil kommunikere vores indsats til bygningsbrugerne, så alle forstår baggrunden og ved hvordan de kan hjælpe til.

Plastaffald ender hovedsagelig i affaldsforbrændingen, som er det laveste niveau i affaldshierarkiet. Da Slagelse Kommune ønsker at være en bæredygtig organisation, er det vigtigt at sende et signal til medarbejdere og besøgende på vores rådhus, i forvaltningerne, på skoler og i institutioner om, at vi ikke er storforbrugere af engangsemballage og -service.

Handling 4: Bæredygtighedskompetencer til lokale leverandører

Vi vil i vores udbud stille krav til vores leverandører om bæredygtige varer og tjenesteydelser. Vi skal trænes i at stille de bæredygtige krav, og vi ønsker, at også de lokale leverandører trænes i at kunne byde på de kommunale opgaver.

Derfor afholder vi en til to workshops/seminarer om året om kommende bæredygtige udbud for lokale leverandører. Det gør vi i samarbejde med Slagelse Erhvervscenter.

Handlinger	Tidsperiode	Sparet CO ₂ e - Reduceret affald - Miljø-renhed	Valgt måleenhed	Ressourcer (mio. kr.)
1. Ny bæredygtig indkøbspolitik	2020-2021			0
2. Medlemskab af Partnerskab for Grønne Offentlige Indkøb	2020-2023			0,11
3. Udfasning af plastik-engangsemballage i Slagelse Kommune	2020			0,03
4. Bæredygtighedskompetencer til lokale leverandører	2020-2021			0,05

Indsatsområde

Bæredygtigt byggeri

Vi vil – trin for trin - forvalte de kommunale bygninger og deres anlægsportefølje cirkulært, sådan at Slagelse Kommune også her præsterer en markant nedgang af CO₂-udledninger

Handling 1: Bæredygtigt og cirkulært nybyggeri

Vi vil både bygge cirkulært i nybyggeri, idet vi bygger på resultaterne fra projektet Grøn Vækst i Byggeriet. Det indebærer byggeri med høj procent af genanvendte og genbrugte materialer. Ved at anvende totaløkonomiske beregninger og livscyklusberegninger, skal byggeriet både på kort og lang sigt påvise en betydelig CO₂-besparelse. Yderligere skal vi med nye processer til kvalificering af byggeriet opnå både organisatorisk læring, optimeret anlægsstyring og merværdi for brugerne af det færdige byggeri.

Vi vil også samle erfaringer i at bygge nye bygninger og anlæg bæredygtigt på andre måder, end at recirkulere materialer.

Vi vil opføre en ny daginstitution som cirkulært byggeri, vi vil afprøve og implementere videre aspekter indenfor bæredygtigt byggeri (herunder verdensmål) i Ny Trelleborg-projektet (museumsbygningen og udstilling); det samme gør vi, når vi anlægger højvandssikringen af Korsør by.

Handling 2: Cirkulær renovering

Vi vil i 2020 udpege en case for cirkulær renovering, som vi kan starte op i 2021. Vi skal planlægge renoveringen med høj grad af genbrug og genanvendelse indenfor matriklen, når vi nedtager materialer og udskifter klimaskærmsdele. Samtidig skal vi opnå definerede merværdier som fx moderne lærings- eller arbejdsmiljøer, forbedret indeklima og understøttelse af sunde vaner m.v.

Handling 3: Cirkulær nedrivning

Vi vil gøre os klar til at være en del af fremtidens byggeri, hvor byggematerialerne kommer til at cirkulere. Vi udpeger og stiller krav til cirkulære nedrivninger, som organiseres, så den giver deltagerne erfaring og kompetencer, herunder om nye forretningsmodeller.

I samarbejde med BoligKorsør nedrives et antal boligblokke cirkulært. Vi foretager en selektiv nedrivning på baggrund af ressourcekortlægning og materialepas og med henblik på at kunne genanvende byggematerialerne i kommunalt regi. Projektet skal give kompetencer til både

erhvervsliv, kommune og boligselskab, hvor erfaringerne beskrives i en case for pålagte nedrivninger i det almene byggeri ifm. ghettoplanerne. Projektet kan tidligst startes i 2023, men der indledes dialog om projektet i 2021.

Vi arbejder desuden på at stille krav om cirkulær nedrivning, når byfornyelsesmidler bevilges til privatpersoner. Vi starter dette op i 2020 og stiller kravene foreløbigt til og med 2022.

Handling 4: Bæredygtighedskompetencer til det lokale byggeerhverv

Vi vil sikre, at Slagelse Kommune i fremtidens bæredygtige byggerier også kan samarbejde med kompetente virksomheder i nærområdet.

Bæredygtigt byggeri fordrer nye måder at gøre tingene på og på investeringer up front, når den komplekse praksis skal planlægges og ledes. Slagelse Kommune har taget de første skridt til at kunne efterspørge bæredygtigt byggeri i sin bygherreorganisation som en del af projektet Grøn Vækst i Byggeriet. Vi skal fortsætte arbejdet med at træne vores efterspørgsel sammen med de lokale leverandører.

Der afholdes en til to workshops/seminarer om fremtidige samarbejder og ønskede kompetencer vedr. bæredygtigt og cirkulært byggeri i samarbejde med Slagelse Erhvervscenter og Samarbejdsudvalget for kommunale bygge- og anlægsopgaver.

Handlinger	Tidsperiode	Sparet CO ₂ e - Reduceret affald - Miljørenhed	Valgt måleenhed	Ressourcer (mio. kr.)
1. Cirkulært nybyggeri i Slagelse	2020-2021		CO ₂ e	2
2. Cirkulær renovering	2021		CO ₂ e	0,2
3. Cirkulær nedrivning	2020-2025		CO ₂ e	2
4. Bæredygtighedskompetencer til det lokale byggeerhverv	2020-2023			0

Indsatsområde

Fødevarer

Vi vil reducere madspild i de store kommunale køkkener og øge andelen af økologiske og klimavenlige råvarer i de administrative kantiner

Handling 1: Bæredygtige kantiner i kommunen

Vi vil have mere økologi, mindre madspild og vi skal nedbringe CO₂-aftrykket i de køkkener, som forplejer kommunens administration og ældreområdet. Vi er nået langt med økologiprocenten i kantinerne, men økologien skal højnes yderligere, ligesom vi skal kunne dokumentere (endnu) mindre madspild og servere klimavenlig mad.

I de fire kantiner for den kommunale administration vil vi implementere en tilmeldingsordning, sådan at køkkenerne bedre kan forudsige, hvor meget mad der skal tilberedes. Dermed tilpasser vi madudbuddet med efterspørgslen på dagsbasis. På den måde kan vi drive køkkenerne mere effektivt og opnå de målsætninger, vi vil sætte os: Mere miljø- og klimavenlig mad, økologi, mindre madspild, flere vegetabiliske og lokale fødevarer, samt mindre brug af engangsemballage.

Vi synliggør vores performance på de opsatte mål ved lavpraktiske værktøjer, som passer i køkkenpersonalets daglige rutiner. Vi formidler status og resultater til brugerne på daglig basis og inspirerer til hvad hver enkelt selv kan gøre, på arbejdspladsen og i det private.

Handling 2: Kompetencer til bæredygtige køkkener

Vi vil lave workshops og kompetenceudviklingsforløb for kommunale køkkenmedarbejdere om bæredygtigt madindkøb og tilberedning – herunder inspiration til minimering af madspild, mindre brug af kød, og hvordan dette kan spille sammen med økologien. Der skal formuleres nogle anbefalinger, så de gode råd og rutiner kan udbredes til andre enheder, evt. igennem ambassadører, hvor der laves mad enten sammen med brugerne eller i decentrale kantiner.

Handlinger	Tidsperiode	Sparet CO2e - Mindre madspild - Økologi	Valgt måleenhed	Ressourcer (mio. kr.)
1. Bæredygtige kantiner i kommunen	2020-2021			0,1
2. Kompetencer til bæredygtige køkkener	2020-2021			0,1

Indsatsområde

Affald og genanvendelse

Vi vil arbejde cirkulært med affaldshåndteringen, det vil sige at vi mindsker affaldsmængderne, vi øger genanvendelse og det direkte genbrug og vi ansporer til deleøkonomi

Handling 1: Plusbutik, reparationscafé og genbrugsbyggemarked

Vi vil sammen med AffaldPlus arbejde for at etablere en Plusbutik, reparationscafé og et genbrugsbyggemarked i Slagelse Kommune. I Næstved er modellerne herfor velafprøvede, hvor de er tilknyttede AffaldPlus' genbrugspladser. Vurderingen er, at forudsætningerne for succesfuld drift af faciliteterne er til stede i Slagelse Kommune.

Vi undersøger også muligheden for at indtænke socialøkonomisk virksomhed i tiltaget.

Handling 2: Kompetenceudvikling om direkte genbrug

Vi vil i samarbejde med AffaldPlus og almene boligselskaber afholde kompetenceudviklingsforløb om at udtage storskraldsemner til direkte genbrug. Forløbet tilbydes storskraldsindsamlere og ejendomsfunktionærer.

Handling 3: Affaldssortering i det offentlige rum – skridt for skridt

Vi vil afprøve og indfase affaldssortering i det offentlige byrum, på grønne arealer og i forbindelse med lokale arrangementer. Borgere har efterspurgt muligheden for affaldssortering i det offentlige rum, hvor de møder skraldespande, der er drevet kommunalt. Borgerne er bekendte med sortering i fire fraktioner fra deres egen husholdning, og møder desuden samme sortering på kommunens Blå Flag strande. Derfor vil vi indkøbe containere til sortering i fire fraktioner og her stille krav til anvendelse af KL's standardpiktogrammer til affaldssortering. Derudover undersøges det at sætte sensorer i de affaldsbeholdere, som står i yderområder, da det kan spare på transporten, når beholderne skal tømmes, hvorved vi reducerer CO₂-udledningen.

Kommunen har en driftsopgave i at bortskaffe affald på kommunale arealer, og kan være samarbejdspartner til f.eks. erhvervsforeninger, eventarrangører eller grundejerforeninger. Derfor vil vi kombinere samarbejdet om affaldssortering med ovenstående aktører med f.eks. informationstjeneste, terrorsikring til arrangementer. Vi vil indgå aftaler med event- og

festivalarrangører for at sikre affaldssortering i det offentlige rum ved årligt tilbagevendende begivenheder i kommunen. Vi indfører også fuld affaldssortering til de arrangementer, vi selv afholder.

Da der kommer nye miljø- og sorteringskrav og nye Nationale Affaldsplaner i 2020, vil vi meget gerne frembringe data og formulere mulige indsatser for at være klar, når de politiske udmeldinger kommer. Dette indebærer at kvantificere affaldsmængderne i fraktioner.

Handling 4: Projekt bæredygtighed på hjul – en mobil informationstjeneste for borgere

Vi vil sammen med, og overfor de almene boligselskaber iværksætte et pilotprojekt om en mobil informationstjeneste om affaldssortering, genbrug og reparationer. Formålet er at nå ud til borgere, som ikke af egen kraft opsøger information om emnet. Dels skal målgruppens forståelse for affald som ressource højnes, dels skal affaldssorteringen forbedres på steder, hvor den i dag er mangelfuld. Den første handling vil være en behovsanalyse for det mobile informationscenter.

Informationstjenesten kan drives og afprøves i AffaldPlus-regi. Mulige andre samarbejdspartnere kan være uddannelsesinstitutioner.

Handling 5: Cirkulært kontorinventar i den kommunale organisation

Vi vil genbruge kontorinventar og undgå at smide en stor mængde emner ud, som vi gør i dag. Det skal vi opnå ved at implementere en helt ny model, som har fokus på standardisering, effektiv styring, samt vedligehold og reparationer. Med dette vil vi agere klimarigtigt, reducere affald og opnå økonomiske besparelser.

Handlinger	Tidsperiode	Sparet CO2e - Reduceret affald - Bevarede ressourcer	Valgt måle- enhed	Ressourcer (mio. kr.)
1. Plusbutik, reparationscafé og genbrugsbyggemarked	2020-2022			0
2. Kompetenceudvikling om direkte genbrug	2020-2021			0,15
3. Affaldssortering i det offentlige rum – skridt for skridt	2020-2021			0,17
4. Bæredygtighed på hjul	2020-2021			0,2
5. Cirkulært kontorinventar i den kommunale organisation	2020-2021			0,3

Gennemgående for hele strategien

Opfølgning, løbende status og effektvurdering af indsatsområder og handlinger

Handling: Opfølgning, løbende status og effektvurdering af indsatsområder og handlinger

Vi skal løbende have overblik over fremdriften på strategiens handlinger og indsatsområder. Det gør vi ved at indhente status fra tovholderne for handlingerne hver tredje måned. I tillæg udarbejder vi med passende interval en samlet status for strategien og en vurdering af effekterne. Den formidler vi internt i organisationen og til omverden.

Handlinger	Tidsperiode	Sparet CO2e (tons)	Ressourcer (mio. kr.)
Opfølgning, løbende status og effektvurdering af indsatsområder og handlinger	2021-2023		0,39

FN's verdensmål i budgetaftalen 2019

I budgetaftalen 2019-2022 har Slagelse Byråd taget beslutning om, at FN's verdensmål skal fylde mere i den politiske styring af kommunen. De 17 verdensmål skal ses under ét, men i budgettet er der sat særligt fokus på følgende verdensmål: 6, 12, 13, 15 og 16.

I det følgende beskrives nogle af de indsatser og handlinger, der følger op på de beskrevne indsatser i budgetaftalen.

FN mål nr. 6: Rensning af spildevand:

Der igangsættes et pilotforsøg i samarbejde med SK Forsyning A/S som en del af EU-projektet "Less is More", der bl.a. ser på at fjerne lægemidler, bakterier og miljøfremmede stoffer fra spildevandet. Der overføres viden til bl.a. Kommunernes Internationale Miljøorganisation (KIMO), og det skal undersøges, om der kan etableres et fuldskalaanlæg.

FN mål nr. 12: Ansvarligt forbrug og produktion:

Der er i 2019 nedsat et rådgivende 17,4-udvalg, som har til opgave at pege på initiativer, der kan understøtte bæredygtigt forbrug. Udvalget er særligt optaget af emner om økologiske fødevarer i kommunens kantiner og institutioner, grøn transport og affald/genbrug. Udvalget kom i 2019 med nogle anbefalinger og konkrete projektidéer inden for ovenstående emner. Dette arbejde fortsættes i 2020.

FN mål nr. 13: Kystbeskyttelse:

Det er en prioriteret indsats at sætte fokus på klimatilpasning langs kommunens lange kyststrækning. Under fanen Verdensmål 13 "Klimaindsats" samler strategien de igangværende og planlagte tiltag, for at gøre beboelsen langs kysterne klar til konsekvenserne af klimaforandringerne. Der arbejdes løbende med at behandle sager om kystbeskyttelse. Herunder en række større kommunale fællesprojekter, hvor Slagelse Kommune fungerer som procesmyndighed såvel som kystbeskyttelsesmyndighed. Der arbejdes med kommunale fællesprojekter i Næsby Strand, Korsør bymidte, Halsskov, Kobæk Strand og Skælskør for at sikre kysten og borgerne mod højere vandstand. I de større projekter kan Slagelse Kommune indgå som betalende part, og der stilles kommunekredit i forbindelse med anlæggelsen af højvandsikringen

FN mål nr. 15: Urørt skov:

Som en del af arbejdet med at bidrage til verdensmål nr. 15 om livet på land præsenteres der i 2020 en skovudviklingsplan for de kommunale skove. I planen udpeges urørt skov og potentielle nye arealer til skovrejsning. Skovudviklingsplanen tager afsæt i en kortlægning af de kommunale skove, så de kan indrettes mest hensigtsmæssigt.

FN mål nr. 16: Kulturudveksling og internationalt samarbejde:

Der udvælges et antal kommuner i forskellige lande til samarbejde om kulturudveksling. Formålet er at elever på primært ungdomsuddannelser kan etablere netværk og øge kulturforståelsen på tværs af landegrænser.